

Təranə Musayeva - bu imza sonradan mənim üçün doğma bir ada çevriləcəkdi və onun adını özümə görə uyğunlaşdırıb Leyla çağıracaqdım. Sevdim bir çox isimlərin bir adı vardı, Leyla.

Çox qısa bir vaxtda tanıdım və imzasını qəbul etdim. Çox təvəzakar bu xanımdı. Şəhid və qazi bacısı olduğunu mənə demədi. Xeyli sonra özge bir tanışından öyrəndim. Hekayələrini oxudum. Hekayələrinin birində soyuq qar xatirəsindən bildim ki qardaşı İlqar 1-ci vətən müharibəsində şəhid, digər qardaşı Rövşən qazi olmuşdu.

“Anam”

“Yanımdan keçən həyat” Təranənin neçənci kitabıdır, hayında deyiləm, çünki son

rir. Həmin qızdırmalı soyuq qarlı qış gecəsində qardaşın bacısına ərnağan etmək istədiyi ququ quşulu saat yolda bir neçə dəfə sürüşüb qar üstünə düşəcəkdə, ta bir də ququ quşunun səsi çıxmıyacaqdı.

Bir dəfə - ömür billah bir-cə dəfə ilk və son nəğməsinə oxuyan quşun sutkanın bütün saatlarında enerji gücünə oxutdurmaq insan nəslinin intellektinin ən eybəcər nəticəsimi?

Ququ quşunun öz yuvasına çəkilərək susması (söhbət ququ quşulu saatdan gədir), həyətdəki tut ağacının kəsilməsi, “ İlqarın yanaqlarındakı “Qızıləhmədi” almasının rənginin torpağın rənginə qarışmasından” sonrakı mahnı sözləri bu adıçəkilən hekayənin ən ağırlı akordu idi . “Bilməz idim ayrılıq var, itginlik var, ölüm var”

qar kənddə dəfn olunmağı vəsiyyəti etmiş yaşlı qadının meyiti elə həmin uzun, çox uzaq yolda - sərhəddəki şəhərin otelinin arxasındakı avtodayanacaqda alman markalı maşının üstündə gümüşü qara tabutda oğurlanmışdı. Bu maraqlı hekayə insan nəslinin doğulduğu məkana uzun illər yabançı qalmaqının təsadüfi qisasıdır, sağ ikən öz şəxsi həyatını rəvənləndirən, dostdan doğmadan xəbəri olmadan, uzaq alabəzək ölkələrdə rahat həyat sürən, yalnız həyatının sonunda doğulduğu torpaqda dəfn olunmağı üstün tutan cəmiyyətin faciəsidir.

Müəllifin maraqlı adam-lara olan çağırışı belədir: torpaq təkə doğulmaqla deyil, onu unutmamaq və harda olursansa ol o torpağa, o torpaqda daimi yaşayanlara sayğı ilə yanaşmaq lazımdır. Alman markalı maşın da

"Yanımdan keçən həyat"

vaxtlar bizimkilərin nəsr əsərlərini canım çıxma çıxma oxuyuram, əslində özümü yola verirəm. Amma, bu kitabın ən qısa bir yazısından-hekayəsindən başladım, elə metro qatarındaca, adamların tənəli baxışları altında oxudum "Anam"-ı. Və ağrımadım. Qarşımda bir müqəddəs Ana surəti gördüm. Gördüm, anam Pəri.

"Bu mənim anamdı! Bəlkə yaxşı tanıda bilmədim. ...öz ananı xatırla ... ən yaxşı xüsusiyyətini xatırla, mənim anamı görə bilərsən!"

Mənim Anam bütün Anaların ən yaxşı tərəfədi!

Mənim anamın ən böyük əzəliyi ... bir Şəhid, bir Qazi böyütməsidir".

"Bibim" - uşaq diliylə nəql edilən real həyat səhnəsidir. Yazıcının kiçik hadisəyə böyük üreklə münasibətidir. "Bibim" bir intizar hekayəsidir, adamı səbirsizliklə ardınca bibimlə aparır.

Pəncərə qarşısında oturmaq uşaq vərdişidi, uşaq düşüncəsi ilə ətrafında olan şəxslərə münasibətini öz məsum baxışları ilə anladır. Uşaq düşünür ki, babam məni bibimlə niyə aparmaq istəmir, sən demə köhnə kişilərin mentalı təfəkkürü bunu qəbul etmək istəmir. Babam buna görə məni bibimlə aparmaq istəməmiş ki...

"Bibim ...yalnız mənim bibim deyildi, o artıq üç-beş günə dünyaya gələcək əkiz balalarının anası idi".

“Bir qış günü və ya ququ quşulu saat”

Qar üstünə yağan qar, xoşbəxt uşaqlıq vaxtının qar-topu oyunundan sonrakı qızdırma, xəstəlik "... İlqarın yanaqlarının "qızıləhmədi" almasına bənzəməsi və "Heydərbaba"-nın Rübabə xanımın ifasında səslənən "bilməz idim ayrılıq var, itginlik var, ölüm var" ifadələri hekayədə qəfil olaydan xəbər ve-

"Yanımdan keçən həyat"-ın kərpic kərpic böyüyən qarla, günəşlə, çırıl-çılpaq suvaqsız mübarizə aparan "Üşüyən ev"-i var. Bu ev içdən nə qədər bəzənilsə də 45 ildə vaxtından çox tez yaşlanıb, qocalıb çökməyə başlamışdı. Bir ailənin ömründən keçən isti yurd-yuva qayğısının soyuq hekayəsi adamın canına üşütmə sala bilən hər kəsin hekayəsidir.

"Ağ ev və ya səssizlik" xatirə yazısında kənd evinin həyətidən-bağ-bağçasından, təndirxanasından tutmuş evin içərisində qonaq otağına kimi təsvir etməsi müəllifin dərin müşahidəsini şərtləndirir. Vaxtı ilə səsləyən haylı-haraylı evin qəflətən gecə qapını döyən ölüm xəbəridən sarsılan uşaq və doğmaların höknürtüsü ağ evlərin də növbəsinə çatır. Ağır xəstəsi olan evlər sükuat səssizliyə məhkum. "Ana səs, Ata səssizlik idi". Bu acı xatirə hekayənin təsirliyinin pik nöqtəsidir.

“Alman markalı maşın”

50 il yaşadığı şəhərdə deyil, doğulduğu çox uzaq , uc-

burda təsadüfi seçilməyib, Avropanın rəngli həyat əxlaqı həmişə hər yerdə boy göstər-məməli, yoxsa bu şərq davranış, həyat tərzə müddət keçdikcə bir gecə gümüşü qara tabut kimi yox ola bilər.

"Zərif hekayət" Təranə Musayevanın çağımızın qızlarının orta məktəbdən sonra gələcək ali təhsil haqqında suya düşən düşüncə və xəyalından bəhs

edən ən həssas hekayətidir, bir və bir neçə ola biləcək hekayəti. Orta təhsildən bir başa evlilik həyatına qədəm qoyan zərif cinslərin ailə münasibətlərində əksiklik olsa da onların qürur və məniliklərini qoruyub saxlaya bilməsi rəğbət doğurur və "... zərif bir qadının şip-şirin hekayətidir" sonluğu ilə bitir.

"Topuş" bu kitabda "bütün sevgilərə rəğmən balalarını itirən gün gözələrinə hopmuş kədər heç bir zaman silinib getməyən" köpəkdən bəhs edən son hekayədir. Yazar bu hekayədə Topuşun təmsalında köpəklərin sədaqəti barədə yazmağı düşünürdüm və bunları yazdım" deyir.

Ta son

"Yanımdan keçən həyat" - sən demə, bu müəllifin oxucularla dördüncü görüşüdü. Mən də 100-cü səhifədən sonrakı hekayələri oxudum. Fərsət olunca 100 səhifəlik "Yeddidən onyeddiyə" ni də oxumağı söz edərdim. Amma elə təkə bu 63 səhifəni oxumaqla müəllifin yazıçı olduğunu qəbul edə bilərsən. Sənə uğurlar olsun, əziz oxucu.

Xosrov Natil